

1380
ΠΕΤΡ ΑΙ380

στό Άγιον Αναργύριον 12

ΠΟΛΕΜΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ Ε'

POLÉMON

REVUE SCIENTIFIQUE GRÈCQUE D'ARCHÉOLOGIE

RÉDACTEUR EN CHEF: A. A. PAPAYANNOPoulos - PALAIOS
SECRÉT. DE LA RÉDACTION: THEOPHANO A. ARVANITOPoulos

ADRESSE: «POLÉMON» ATHÈNES - PSYCHICON - GRÈCE

A. A. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ - ΠΑΛΑΙΟΥ
ΑΚΑΔΗΜΕΙΚΑ
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΣ
ΑΝΑΖΗΤΗΣΙΝ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΕΙΑΣ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1953

“Αλλοι πάλιν, εἰς ἀκίνητον δρόμον Αἰγαίου τοπογράφους
μέτισον διελεύθερους, αποργύρων δυνατούς εἰς τὴν παντοπίαν τοῦ
Λιβίου, καθ' ἣν ἡ μάση τοῦ Δαστόλεως εἰς Λασιθίου μάσηνας ἵστο
περὶ τοῦ γεῖδον διαρρέει τὸν Τῶν παντοπίων Αἴγαον.

Τέταρτη
η. Γ. Περοσόγλου,

A. Gerasimov

Thesaurus *Geographicus*

**Α. Α. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ - ΠΑΛΑΙΟΥ
ΑΚΑΔΗΜΕΙΚΑ
ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΣ
ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΝ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΕΙΑΣ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ**

ANALYSIS OF THE MARKET FOR THE

'Α κα δη μει κα

σ π δ

'Α. Α. Π α πα για ννο πο ύ λο ν — Π α λαι ο υ

Τὸ ζήτημα τῆς τοπογραφικῆς ἔξακριβώσεως τοῦ ἱεροῦ ἀλσους τοῦ Ἀκαδήμου, τῆς σχολῆς τοῦ θείου Πλάτωνος καὶ τῶν σχετικῶν πρὸς ταύτην τόπων, ἀπετέλεσε κατὰ τὸ παρελθόν καὶ ἀποτελεῖ εἰσέτι ἐν τῶν σπουδαιοτάτων καὶ μᾶλλον δυσεπιλύτων προβλημάτων τῆς τοπογραφίας τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

Καὶ τὸ περίεργον εἶναι, ὅτι παρὰ τὰς πολλὰς σχετικῶς καὶ σαφεῖς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων, τὰς παραδόσεις, τὰ κατὰ καιροὺς ενδήματα, ὡς καὶ τινὰ ἀναμφισβήτητα τοπογραφικὰ σημεῖα, οἱ περὶ τὸ θέμα τοῦτο ἀσχοληθέντες πολυάριθμοι ἔρευνηται τῆς ἀρχαίας Ἀττικῆς καὶ οἱ θαυμασταὶ τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας, ἐκ διαφόρου δρμηθέντες ἔκαστος βάσεως, κατέληξαν εἰς διάφορα συμπεράσματα, διὸ καὶ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ ἐπιλύσωσιν δριστικῶς τὸ ἔξαιρετικῆς σημασίας τοπογραφικὸν τοῦτο θέμα.

Οἱ παλαιότεροι ἔρευνηται, μεταξὺ τῶν ὄποιων προέχει ὁ Ἀγγλος συνταγματάρχης W ill i a m M. L e a k e ὁ στις ἐπεσκέψθη τὰς Ἀθήνας τῷ 1802, ἐποποθέτουν τὴν Ἀκαδήμειαν ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς τοῦ Κολωνοῦ θέσει «Ἀκαδήμεια» ἢ «Καθήμεια», ἀναγνωρίζοντες ἐν τῷ τοπωνυμίῳ αὐτὴν ταύτην τὴν λέξιν Ἀκαδήμεια κατὰ μεταβολὴν προελθοῦσαν παρὰ τῷ λαῷ ἐκ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου. Ἡ γνώμη αὐτῇ, ἐνισχυθεῖσα καὶ ἐξ εὐρεθέντων ἐκεῖ ἀναγλύφων, ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν καὶ ἄλλων μαρμαρίνων τεμαχίων, δῶν τινα ὑπάρχουσι καὶ νῦν ἐντειχισμένα ἐπί τινος δεξαμενῆς τῆς ὅλλοτε ἐπαύλεως Ἰωάννου Βλάχου, νῦν Εὐσταθίου Μπεκιάρη, ἵσχουσεν ἐπὶ μακρὸν μετά τινων παραλλαγῶν ἐν ταῖς λεπτομερείαις.

Οτε δύος τῷ 1872 διὰ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἀνεκαλύφθη τὸ Δίπυλον (παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος), οἱ Γερμανοὶ συντάκται τῆς Karte von Attika, μετρήσαντες ἀπὸ τῆς ἔξόδου τοῦ Διπύλου κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἔξι στάδια (=1068 μ.), συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κικέρωνος, ἐσημείωσαν ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν εἴσοδον τῆς Ἀκαδημείας ἐν τῷ χώρῳ τοῦ τότε δευτέρου νεκροταφείου, ἔνθα νῦν ἡ ἐκκλησία τοῦ ἀγίου Γεωργίου τῆς συνοικίας «Μεταξουργείου».

* Ἀνακοίνωσις γενομένη τῇ 27ῃ Μαΐου 1953 ἐν τῷ Λαϊκῷ Πανεπιστημίῳ τῆς ἐν Ἀθήναις «Ἐταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ».

Ἄλλοι πάλιν, εἰς τὴν αὐτὴν πρὸς τὸν Γερμανοὺς τοπογράφους μεθόδον ἀκολουθήσαντες, στηριχθέντες δύος εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Λιβίου, καθ' ἥν ἡ ἀπὸ τοῦ Διπύλου εἰς Ἀκαδήμειαν ἀπόστασις ἥτο περίπου χιλίων διωμάτων (=1480 μ. περίπου) ἐτοποθέτησαν τὴν Ἀκαδήμειαν ἐν τῇ νῦν συνοικίᾳ «Ἀστροφίος» περὶ τὸ ἐκκλησίδιον τοῦ ἀγίου Τρύφωνος.

Ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν ἐρειπίων τῆς Ἀκαδημίας δι' ἀνασκαφῶν ἐγένετο τῷ 1908 ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Π. Καστριώτου ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ ἐπαύλει τοῦ Εὐσταθίου Μπεκιάρη, ἡτις διήρκεσεν εἴκοσιν ἡμέρας, ἀνεύ δύοις ἀξιολόγου τινὸς ἀποτελέσματος· ἀλλ' ὁ Καστριώτης, στηριζόμενος ἐπὶ τῆς θεωρίας καθ' ἥν πολλὰ τῶν ἀρχαίων ἰερῶν μετετράπησαν εἰς χριστιανικὰς ἐκκλησίας ἀντιστοίχων θεοτήτων καὶ λαβὼν τοῦτο ὡς κανόνα, ἐταύτισε τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ, ἀπὸ τοῦ λόφου τοῦ Κολωνοῦ μέχρι τῆς Κολοκυνθοῦς ὑπάρχοντα ἐκκλησίδια πρὸς τὰ ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῷ Ἄπειρῳ Κολωνῷ μνημονεύμενα ἀρχαῖα ἰερά. Τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος ἐταύτισε πρὸς τὸ ἐκκλησίδιον τοῦ ἀγίου Νικολάου «Ἶτα Καθήμεια» (ἐν τῷ κτήματι Μπεκιάρη), τὸ ἰερὸν τέμενος τῶν Εὑμενίδων πρὸς τὴν ἐν τῇ ΝΔ πλευρᾷ τοῦ Κολωνοῦ ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας Ἐλεούσης καὶ τὸ ἰερὸν τοῦ Τιτᾶνος Προμηθέως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἐσταυρωμένου (Χριστοῦ).

Νέαν δὲ καὶ σοβαρὰν πλέον τροπὴν ἔλαβε τὸ ζήτημα τῆς δι' ἀνασκαφῶν ἀναζητήσεως τῆς Ἀκαδημείας, ἀπὸ τοῦ ἐτούς 1930, δτε δι' Αἰγυπτιώτης ἀρχιτέκτων Π α ν α γ i ω τ η s Ἀ ο i σ t o ω φ ρ o w n , ἐνθεος θαυμαστῆς τοῦ Πλάτωνος, ἐσκέψθη νὰ ἀναζητήσῃ τὸν χῶρον τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημείας, καὶ ἐκεῖ, παρὰ τὰ ἐρείπια τοῦ λίκνου τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, νὰ ἴδούσῃ Διεθνὲς Κοινὸν τῶν Ἀκαδημειῶν καὶ τῶν Πανεπιστημίων, οὗτινος σκοπὸς θὰ ἥτο «ἡ μεθοδικὴ συνεργασία πρὸς ἐπιστημονικὴν μελέτην δλων τῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια ἀπασχολοῦν τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν».

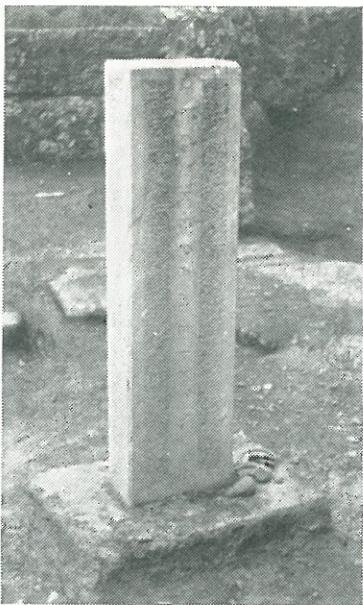
Ἐμπνεύσεις τοιαῦται, ὡς ἡ τοῦ Ἀριστόφρονος, συνοδευόμεναι μάλιστα καὶ διὰ τῆς καταβολῆς τῶν ἀπαιτούμενων χρημάτων διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἔργου, σπανίως ἐμφανίζονται, εἰς ταύτας δέ, ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας, ἀκολουθοῦσι συνήθως ἐκπολιτιστικαὶ ἔξοιμήσεις καὶ τάσεις ἀναδεικνύουσαι οὐχὶ μόνον ἀτομα, ἀλλὰ καὶ πόλεις, καὶ κράτη, καὶ ἔθνη. Ἀρκεῖ μόνον πρὸς τοῦτο νὰ εὑρεθῶσι τὰ κατάλληλα πρόσωπα πρὸς κατανόησιν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου.

Ο Ἀριστόφρον θεωρῶν, δρθῶς, δτι ἀρμοδία ἵνα ἀναζητήσῃ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημείας ἥτο ἡ διάδοχος, οὕτως εἰπεῖν, ταύτης Ἀκαδημίας τῶν Ἀθηνῶν, ἐθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτῆς τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς ἀνασκαφὴν καὶ ἀπαλλοτρίωσιν τοῦ χώρου χρήματα, καὶ

τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ συμπαράστασιν καὶ ἀρχιτεκτονικὴν πεῖραν.
ὕπο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἀνέλαβε προσθύμως τὴν ἀκτέλεσιν τοῦ
ἔργου, οὗτον τὴν ἐπίβλεψιν ἀνέθεσεν εἰς τὸν Κωνσταντίνον
Κουρούνιών, μεθ' οὖν συνειργάζοντο καὶ ἀπαντες οἱ ἐν τῇ Ἀ-
καδημίᾳ ἀρχαιολόγοι, μᾶλιστα δὲ ὃ τότε γενικὸς αὐτῆς γραμματεὺς μα-
καρίτης Γ. Π. Οὗτον μόνον Πρόδος τούτοις προσελήφθησαν ὡς εἰδι-
κῶς ἀσχοληθέντες περὶ τὸ θέμα, οἱ Π. Καστριώτης διευθυντὴς
τότε τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου καὶ ὁ ἴστοριοιδίφης Δ.
Γρ. Καμπόνιος γλού. Μετὰ τῶν ἀνωτέρω εἰδικῶν συνειργάζετο
καὶ ὁ χορηγὸς Π. Αριστόφρων, δοτις ἀπετέλει τὴν ψυχὴν τοῦ
ὅλου ἔργου καὶ τινες νέοι ὑπάλληλοι τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας.
Τοιαῦται εὑκαιρίαι, ἐπαναλαμβάνω, πρόδος ἀκτέλεσιν ἐπιστημονι-
κῶν ἔρευνῶν δυναμένων, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν
νὰ ἀποτελέσωσι σταθμὸν ἐν τῇ ἴστορίᾳ τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως καὶ
τῆς διαφορᾶς προσπαθείας πρὸς ἡμέρωσιν καὶ πνευματικὴν καλλιερ-
γίαν, καὶ δὴ καὶ διὰ τῶν κλασικῶν σπουδῶν, αἵτινες μόναι ἐκπρο-
σωποῦσι αὐτὸν τούτον τὸν πνευματικὸν πολιτισμόν, σπανίως παρου-
σιάζονται. Εν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀριστόφρονος
εἶναι τὸ πρῶτον καὶ μόνον μέχρι τοῦδε· ἐν δὲ τῇ καθόλου ἴστορίᾳ τοῦ
πολιτισμοῦ τῶν νεωτέρων χρόνων, ἡ προσπάθεια αὕτη δύναται, ἀσφα-
λῶς, νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν τῶν Μεδίκων ἐν Φλωρεντίᾳ.

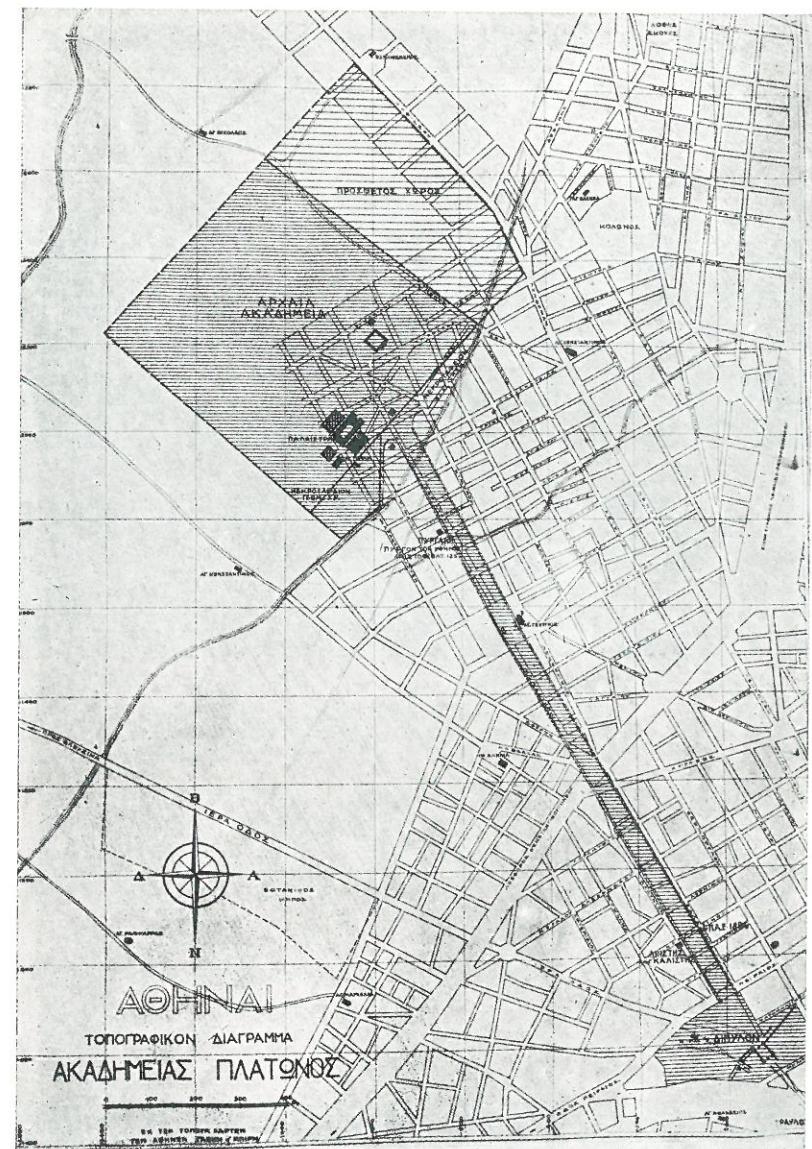
Ἡ δὲ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν ἀναλαμβάνουσα ἐπισήμως τὸ ἔρ-
γον καὶ ἀναθέτουσα τὴν ἀκτέλεσιν αὐτοῦ εἰς πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἀρχαι-
ολογικὰ μέλη, ἀπεδείκνυεν, δτι ἀπέδιδε τὴν δέουσαν σημασίαν πρὸς τὸ
ἔργον, δπερ ἀνελάμβανε διὰ τοῦ κύρους αὐτῆς, δτι διεχώριζε τοῦτο πα-
σῶν τῶν καθ' ἡμέραν σχεδὸν ἐνεργουμένων ἀνασκαφῶν πρὸς περισυλ-
λογήν διαφόρων «σπανίων» ἰδίᾳ ἀντικειμένων καὶ πλουτισμὸν τῶν
μουσείων διὰ νέων ενδημάτων, καὶ δτι ἡτο σχεδὸν βεβαία περὶ τῆς
ἀμέσου ἐπιτυχίας τοῦ προσδοκομένου ἀποτελέσματος. Διότι ἐν ἐναντίᾳ
περιπτώσει θὰ παρέμενεν ἀκτεμενή ἐνώπιον τῆς διεθνοῦς Ἐπιστή-
μης καὶ θὰ διεκύβευε τὸ ἀρχαιολογικὸν-ἀνασκαφικὸν αὐτῆς κῦρος.

Ἐνταῦθα σημειωτέον, δτι δ μέλλων νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀνασκαφήν
τινα, οὐχὶ βεβαίως τῶν συνήθων ἐξ ἀφορμῆς τυχαίους τινὸς εὐδήματος
ἄλλ' εἰς τόπον περιφανῆ μὲν καὶ πασίγνωστον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα,
ἀποτελοῦντα δὲ σύμβολον ἐκπολιτιστικῆς σημασίας τῆς συγχρόνου ἐπο-
χῆς, ὡς ἐν προκειμένῳ ἡ Ἀκαδήμεια, δφεῖλε εὐθὺς ἐν ἀρχῇ νὰ συλ-
λέξῃ αὐτὸς διοικητὴς πάσας τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρ-
χαίων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων συγγραφέων νὰ ἔρευνήσῃ μετ' ἐξαιρέ-
του προσοχῆς καὶ μεθοδικῶς τοὺς τόπους πρὸς διαπίστωσιν, κατὰ τὸ
δυνατόν, τῆς ἀκριβοῦς θέσεως καὶ τοῦ τρόπου τῆς εὑρέσεως τῶν κατὰ

1. «Ορος Κεραμεικοῦ» (IG II² 2619).2. Η ἐν θέσει «Ἀκαδήμεια» δεξαμενὴ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχαίων,
ἐξ ἣς ἀπετοιχίσθησαν καὶ τὰ ἐν Εθν.Α.Μ 3748 καὶ 3750 ἀνάγλυφα.

3. Η θέσις της Ἀκαδημείας ώς σημειούται
ἐν Karten von Attika, Bl. I (Berlin 1881).

4. Η θέσις της Ἀκαδημείας ἐπὶ τοῦ συγχρόνου
χάρτου τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν Π.Αριστόφρονα.

5. Ἐρείπια τοῦ ἡμισκαφοῦς ἔτι μεγάλου οἰκοδομήματος,
ὅπερ ἐκλαμβάνω ὡς τὸ ἐν Ἀκαδημείᾳ Γυμνάσιον.

καιροὺς τυχὸν εὑρημάτων· νὰ ἐλέγῃ τὰς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἐργασίας τῶν νεωτέρων ἐρευνητῶν καὶ νὰ συνθέσῃ τὰς κατεσπαρμένας συνήθως εἰδήσεις καὶ ἐρμηνευτικὰς προσπαθείας, ὅφοῦ δὲ καταρτίσῃ διὰ τῆς ἐπιπόνου προεργασίας ταύτης τὸ γενικὸν αὐτοῦ σχέδιον, νὰ ἐπιλέξῃ τότε τὸ σημεῖον ἐνάρξεως τῆς ἀνασκαφῆς καὶ ἐν περιπτώσει ἐπιτυχοῦς ὑπολογισμοῦ νὰ προχωρήσῃ μετὰ περισκέψεως καὶ σωφροσύνης πρὸς τὴν δλοκλήρωσιν τοῦ ἀρχικῶς τεθέντος σκοποῦ, ἄνευ χρονοτριβῆς καὶ μικροχαροῦς ἀπασχολήσεως περὶ τὰ πολυάριθμα τυχὸν μονήρη εὑρήματα, ὅτινα οὐχὶ σπανίως, συντελοῦσιν εἰς παραπλάνησιν καὶ ἀπομακρύνονται τὸν ἐρευνητὴν ἐκ τοῦ ἀρχικῶς τεθέντος σκοποῦ.

Μόνον νῦν τὰς προϋποθέσεις ταύτας δύναται καὶ ἡ ἀοχαιολογία νὰ διεκδικήσῃ θέσιν τινὰ ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἐπιστήμῃ, ὅλως παραμένει ἐμπειρία τις συλλεκτικὴ μὴ διαφέρουσα τῆς θησαυρού ηρίας.

Καὶ ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ἀντὶ τῆς προμνημονευθείσης αὐστηρᾶς καὶ κοπιώδους προεργασίας, ἥτις δῆμος εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὸ ἐπιτυχὲς ἀποτέλεσμα, διὰ τοῦ Κουρουνιώτης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡκολούθησαν εἰς τὴν εὔκολον καὶ συνήθη ἐν Ἑλλάδι μέθοδον, τῆς προσφυγῆς δῆλον ὅτι εἰς τὰς ἑτοίμους ἐργασίας τῶν ἔνων καὶ τῆς ἐπεῖθεν παραλαβῆς τῶν θεωριῶν καὶ ἐρμηνευμάτων, ὃς δεδομένων, ἄνευ τινὸς ἀμφιβολίας καὶ βασάνου.

Οὕτως διὰ τοῦ Κουρουνιώτης παρέλαβεν ἐπὶ λέξει σχεδὸν τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἀκαδημείαν ἐκ τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῆς τοπογραφίας τῶν Ἀθηνῶν τοῦ W. Judeich, δοτικής στηριχθεὶς εἰς τὰς παλαιοτέρους χαρτογραφικὰς ἐργασίας τῶν Γερμανῶν τοπογράφων ἐποποθέτησε τὴν εἰσόδον τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημείας εἰς ἀπόστασιν 1100 μέτρων περίπου (συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κικέρωνος) εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ Διπύλου, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ἄλλοτε Β' νεκροταφείου, ἐνθα νῦν ύψουται ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Τὴν ἐκδοχὴν ταύτην θεωροῦσαντες οἱ ἀνασκαφεῖς ὡς βεβαίαν ἥρξαντο ἀνασκάπτοντες εἰς τὸ ὑποδεικνύμενον, ἥτοι κατὰ τὸν χῶρον τοῦ Β' νεκροταφείου, σημεῖον. Κατὰ κακὴν δὲ τύχην ἀπεκαλύψθη ἐκεῖ τοῦμα ταφικῆς τινος ἀρχαίας δόδου πλάτους 5 μέτρων, ἦν ἄνευ ἀμφιβολίας, σπεύσαντες ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, ἐταύτισαν πρὸς τὴν ὅδον Ἀκαδημείας, τὸ περίφημον «Δημόσιον σῆμα». Τὰ ἐκ τοῦ Judeich περὶ Ἀκαδημείας μεταφρασθέντα, μετά τινων προσθηκῶν περὶ νέων εὑρημάτων, ἀπετέλεσαν τὸν ἀπαγγελθέντα τὴν 4ην Δεκεμβρίου 1930 εἰσιτήριον ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν λόγον τοῦ Κουρουνιώτου καὶ τὴν πρώτην καὶ μόνην μέχρι τοῦδε ἐπίσημον καὶ υπεύθυνον ἀνακοίνωσιν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνασκαφῶν πρὸς ἀγεύρευσιν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημείας.

·^{πρώτη} Η ἐν τῷ σημείῳ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἀνασκαφῶν ἀποκαλυφθεῖσα ἀρχαία ταφικὴ ὅδος πλάτους ၃ μέτρων, ἀκολουθηθεῖσα πρὸς δυσμάς, ἔνθα ἀνέμενον τὴν εἰσόδον τῆς Ἀκαδημείας, ὥδη γησε μέχοι που τοῦ ἐκκλησίδιου τοῦ ἄγιου Τούφωνος, εἰς ἀπόστασιν 1600 μέτρων ἀπὸ τοῦ Διπύλου εἰς εὐθεῖαν γραμμήν. Ἐκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀνευρέθη πλῆθυς τάφων χρονολογουμένων ἀπὸ τῆς Ε' π. Χρ. ἐπανοτ. μέχοι τῶν ὁτιμαῖκῶν χρόνων, κατὰ δὲ τὸ τέρμα αὐτῆς ἀπεκαλύφθησαν θεμέλια ἰδιωτικῶν τινων οἰκιῶν ἀρχαίων, λείψανα μεγάλου οἰκοδομήματος τῶν ὑστέρων χρόνων καὶ βορειότερον, εἰς ἀπόστασιν 300 περίπου μέτρων, ἐρείπια πώρου λίθου ἀνήκοντα εἰς μέγα καὶ λίαν σημαντικὸν ἀρχαῖον οἰκοδόμημα ἐν τοῖς ἐρειπίοις τοῦ ὅποιουν εὑρέθησαν καὶ σπουδαιόταται ἐπιγραφαῖ.

Η ταφικὴ ὅδος—ώς ηδη ἐλέχθη—ἐταυτίσθη ὑπὸ τῶν ἀνασκαφέων πρὸς τὴν ὅδον Ἀκαδημείας, τὰ παρὰ τὸν ἄγιον Τούφωνα ἐρείπια μεταγενεστέρου οἰκοδομήματος ἐθεωρήθησαν ἀνήκοντα εἰς τὸ ἐν Ἀκαδημείᾳ γυμνάσιον, ἔτι δὲ ὑπεστηρίχθη ὅτι ἀνευρέθησαν καὶ δύο πλευραὶ τοῦ περιβόλου τῆς Ἀκαδημείας, ἡτοι τοῦ παροιμιώδους Ἰππάρχου τειχίου καὶ διὰ τὰ βορείως τοῦ ἄγιου Τούφωνος ἐρείπια μεγάλου οἰκοδομήματος ἀνήκουσιν εἰς τὸν Περίπατον τῆς Ἀκαδημείας.

Η ταφικὴ αὕτη ὅδος, ἡτις ἀπετέλεσε τὸ βασικὸν ἐρείσμα τῆς τοπογραφικῆς ἐργασίας τοῦ Ἀριστόφρονος ἵδιᾳ καὶ τῶν ἀποδεχομένων καὶ ἐνισχύντων ταύτην ἀκαδημαϊκῶν ἀρχαιολόγων, δὲν δύναται νὰ ταυτισθῇ πρὸς τὴν ἀπὸ Διπύλου εἰς Ἀκαδημείαν ἀγουσαν εὐρεῖαν λεωφόρον, τὸ «Δημόσιον σῆμα», ὡς δοθῆσ αντέλεξε διὰ τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων¹ πρῶτος καὶ ὁ Α. Σ. Ἀρβανιτόπουλος, δὲ καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκδοχῆς ταύτης συμπεράσματα, ὡς πρὸς τὸ γυμνάσιον, τὸ Ἰππάρχου τειχίον, τὴν εἰσόδον τῆς Ἀκαδημείας, τὸν περίπατον κ.τ.τ. εἶναι ἀστιχίκα καὶ αὐθαίρετα ὡς ἀναπόδεικτα.

Ἀποκλείεται δὲ ὁ ταυτισμὸς διὰ τοὺς ἔξης λόγους:

1. Η ὅδος αὕτη εὐδίσκεται, ὡς δοθῶς παρετήρησεν ὁ Κουρουνιώτης, «ἀκοιβῶς ἐπὶ τῆς θέσεως, ὅπου θὰ ἔπειτε νὰ διέρχεται ἡ ἐκ τοῦ Διπύλου ἀρχομένη... ὅδος, *ἀν διηνθύνετο κατ' εὐθεῖαν γραμμήν*», ἐνῷ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ ὅδος δὲν διηνθύνετο κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, ἐφ' ὅσον τὸ ἀποκαλυφθέν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου Οἰκονόμου τοῦ βέβαιον τμῆμα ταύτης, μεταξὺ τῶν δῶν Πλαταιῶν καὶ Σαλα-

1. «Ἐλληνική» 19, 22, 24 Ιουνίου καὶ 2 Ιουλίου 1930, 11 Ιουνίου 1931, 11 Ιανουαρίου καὶ 15 Φεβρ. 1933, «Ἐλεύθερος ἀνθρώπος» 27 Ιουν., 11 Δεκεμβρ. 1931 καὶ 26 καὶ 29 Μαΐου 1933, «Καθημερινή» 27 Ιαν. 1931 καὶ 26 Μαΐου 1933, «Βραδυνή» 14 Αύγ. 1933, «Τύπος» 28 Ιουν. 1938 κ.τ.λ.

μῖνος εἰς ἀπόστασιν 200 μ. ἀπὸ τοῦ Διπύλου, διήρχετο μὲν ἐκ τοῦ ἀξονος αὐτοῦ ἀλλ' *εστρεφεν* ἐπὶ δεξιά.

2. Ἐξηριβώθη διὰ τῶν πρὸς τοῦ Διπύλου ἀνασκαφῶν, ὅτι τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημείας ἦτο ἐν ἀρχῇ 40 μέτρων, τὸ δὲ ὑπὸ Α. Οἰκονόμου ἀνευρεθὲν βέβαιον τμῆμα ταύτης ἀπεκαλύφθη εἰς πλάτος 11 μ. ἐνῷ τὰ ἀνασκαφέντα παρὰ τὸν ἄγιον Γεώργιον καὶ τὸν ἄγιον Τούφωνα τμῆματα ταφικῆς ὁδοῦ ἔχουσι 5 μόνον μέτρων πλάτος.

3. Ἐκ τοῦ ἀνασκαφέντος βέβαιον τμήματος τῆς ἀρχῆς τῆς ὁδοῦ ሌ^Ακαδημείας διεπιστρώθη, ὅτι εἰς τὰς παρειὰς αὐτῆς, ἡτοι πρὸς τῶν δημοσίων τάφων, καὶ εἰς μικρὸν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν ἴσταντο στηλίδια φέροντα κατὰ τὰς δύο αὐτῶν μακρὰς πλευρὰς τὴν ἐπιγραφήν: «δρος Κεραμεικοῦ», εἰκάζω δέ, ὅτι ὅμοια θὰ ὑπῆρχον καὶ καθδλον τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ, καθ' ὃρισμένα πιθανῶς διαστήματα ἀπὸ τῆς ἐξόδου τοῦ Διπύλου, ἔνθα εὑρέθησαν, μέχοι τῆς εἰσόδου τῆς ሌ^Ακαδημείας. Οὐδὲν διμοις τῶν στηλιδίων τούτων ἡ θέσις πρὸς ἐνθεσίν τινος τούτων ἀνευρέθη κατὰ τὰ ἀποκαλυφθέντα μέχοι τοῦ ἄγιου Τούφωνος μεγάλα τμήματα ταφικῆς ὁδοῦ, οὐδὲ καν πρὸ τῆς ἐκληφθείσης ὡς εἰσόδου τῆς ሌ^Ακαδημείας.

4. Είναι γνωστὸν ἐκ μαρτυριῶν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ ἐκ τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀποκαλυφθέντος βέβαιον τμήματος τοῦ «Δημοσίου σήματος» τάφων, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐνάπτοντο δημοσία δαπάνη μόνον οἱ διαπρεπεῖς καὶ ἐνδοξοὶ τῆς πόλεως νεκροὶ καὶ ἵδια οἱ ἐν πολέμοις ἀποθανόντες ሌ^Αθηναῖοι καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν² ἡ ταφὴ αὐτῆς ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ὑψίστη τῶν τιμῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῶν ሌ^Αθηνῶν, ὁ δὲ τόπος ὡς τὸ κάλλιστον προάστιον τῆς πόλεως, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Θουκυδίδου (B' 34). Οἱ ἀποκαλυφθέντες διμοις τάφοι ἐκατέρωθεν τῆς ταφικῆς ὁδοῦ τῶν 5 μέτρων ἀνήκοντα εἰς ἄγνωστους καὶ ἀσύμμους νεκρούς, ἔτι δὲ καὶ εἰς γυναικας, αἵτινες εὐλόγως θὰ ἀπεκλείσονται τῆς ὑψίστης θεωρουμένης τιμῆς ταύτης, τῆς ταφῆς δῆλον διὰ ἐν τῷ δημοσίῳ σήματι.

Ἐκ πάντων τῶν μέχοι τοῦδε ἀνασκαφέντων ἐρειπίων ὑπὸ τοῦ ሌ^Αριστόφρονος καὶ τῶν ἐν τῇ ሌ^Ακαδημίᾳ ሌ^Αθηνῶν ἀρχαιολόγων, τὸ μόνον ἀναμφιβόλως ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχαίαν ሌ^Ακαδημείαν εἶναι τὸ μεταξὺ τῶν νῦν δῶν Εὐκλείδου, Κίμωνος καὶ Τριπόλεως, μή πλήρως ἀποκαλυφθέν, ὅπερ ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τοῦ μεγέθους τῶν θεμελίων αὐτοῦ, ἐκ τῶν εὑρεθέντων ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτοῦ σημαντικῶν εὑρημάτων, ἐπιγραφῶν κ.λ.π. καὶ τῶν χρόνων τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ, ἐξέλαβον ἥδη, μετὰ πάσης πιθανότητος, ὡς αὐτὸς τοῦτο τὸ ἐν ሌ^Ακα-

2. Ἡ ἀκριβῆς θέσις τῆς ሌ^Ακαδημείας, σ. 11 καὶ τοπογραφικὸν διάγραμμα.

δημεία γυμνάσιον, δπερ δύμως διέλαθε τήν προσοχὴν τῶν ἀνασκαφέων καὶ ἀφέθη ἡμισκαφές, ἐπειδὴ οὗτοι εἶχον σπεύσει ἀριστοιολογήτως νὰ διαφημίσωσιν ὡς γυμνάσιον ἔτερόν τι μεταγενέστερον καὶ δῆλος ἀσήμαντον οἰκοδόμημα.

Πλὴν τούτου, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχαίων πηγῶν τῆς ἐπισταμένης καὶ συνεχοῦς, ἀπὸ τοῦ 1930, ἐρεύνης τῶν τόπων, τῆς μελέτης τῶν κατὰ καιροὺς ενδημάτων, ἰδίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν, καὶ τοῦ συνδυασμοῦ πάντων τούτων πρὸς ἄλληλα, κατέληξα ἀπὸ μακροῦ ἥδη χρόνου εἰς ἵδιαν πρωτότυπον δλως διάφορον τῆς κρατούσης ἀποψιν περὶ τῶν δρίων τοῦ ἀλσοῦς τοῦ Ἀκαδήμου καὶ τῆς σαφῆς διακεκριμένης ἀπὸ αὐτοῦ σχολῆς τοῦ Πλάτωνος, περὶ τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς μορφῆς τῆς ἀπὸ Διπύλου εἰς Ἀκαδημείαν ἀγούσης εὑρείας ὅδου καὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ πολυδαίδαλον καὶ ἀλυτον μέχρι τοῦδε παραμένον σπουδαίωτατον τῶν προβλημάτων τῆς τοπογραφίας τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

Τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου γνώμας μου, ἐν γενικῷ διαγράμματι ἔξεδηκα ἐν τῇ προμνημονευθεῖσῃ μελέτῃ μου «Ἡ ἀκριβῆς θέσης τῆς Ἀκαδημείας», Ἀθήνησι, ἀριζόνῃ καὶ ἄλλαχοῦ, προτίθεμαι δὲ καὶ διὰ τοῦ «Πολέμωνος» νὰ ἔξακολουθήσω ἐκθέτων ἑκάστοτε τὰς ἐπὶ τοῦ καθόλου ζητήματος καὶ τῶν ἐπὶ μέρους μερῶν γνώμας μου.

Περαίνων ἐν τῷ παρόντι τὸν λόγον ἀναφέρω, δτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου δ ἔργῳ θαυμαστῆς τοῦ Πλάτωνος Π. Ἀριστόφρων ἀπέδινε καὶ δυστυχῶς, μετ' αὐτοῦ ἵσως συναπέδηνε καὶ ἡ ἐλπὶς τῆς ἐπὶ νέων δρῦν βάσεων συνεχίσεως τοῦ ἔργου πρὸς ἀποκάλυψιν τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημείας. Οἱ ἀνοιγέντες διὰ τῶν ἀνασκαφῶν σποράδην μεγάλοι λάκκοι, οἵτινες μετὰ τῶν πέριξ αὐτῶν τόπων ἀποτελοῦσιν ἥδη ἐστίαν μολύνσεως, ἐγκατελείφθησαν εἰς τὴν τύχην, καθ' ὃν δὲ κρόνον εἰς ἔργα ήσσονος σημασίας πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ περισυλλογὴν πηλίνων ἀγγείων καὶ διαφόρων ἀντικειμένων, «σπανίων» ἵσως ἡ καὶ «μοναδικῶν», καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἄλλων ἀρχαιολογικῶν ἔργων. ἀσημάντων διὰ τὴν σύγχρονον ἐκπολιτιστικὴν προσπάθειαν, δαπανῶνται τεράστια κορηματικὰ ποσά, ἐγκαταλείπεται ἀστόργως ἡ ἐπίλυσις καὶ δλοκλήρωσις τοῦ σπουδαιοτέρου τῶν ἀρχαιολογικῶν προβλημάτων τῆς σήμερον, δπερ ἀπὸ τοῦ 1930 ἀνέλαβε νὰ φέρῃ εἰς πέρας διὰ τοῦ κύρους αὐτῆς ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τῇ πεποιθήσει δτι διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἔρειπίων τῆς ἀρχαίας Ἀκαδημείας, τοῦ λίκνου δῆλον δτι τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἴδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀναζωπύρησιν τῶν αἰωνίων ἰδεωδῶν, ἀτινα ἐκληροδότησαν εἰς τὸν ἄνθρωπον πᾶν υψήλον καὶ εὐγενές.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000111304

Α. Α. Παπαγιαννόπούλος — Παλαιὸς

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ἐν τῷ «Πολέμωνι» καταχωρίζονται μελέται ἀφορῶσαι εἰς τὴν κλασσικὴν ἀρχαιολογίαν, πρωτότυποι, βραχεῖαι, σαφεῖς καὶ ἐπιστημονικῶς ἀριται, συντεταγμέναι δὲ ἐν Ἑλληνικῷ καθαρεύοντι λόγῳ, οὐ πάντες οἱ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας μετέχοντες ὅδμονές εἰσιν.

Διατοιβαί, δι' ὃν τις τυχὸν σκοπεῖται τὰ τοῖς ἄλλοις δρῦσις ηὐρημένα διαβάλλειν, ἡ τὰ ὄντας ἐσφαλμένα μωμεῖσθαι, ὡς ἐπιστήμης ἀλλότριαι, οὐ καταχωρίζονται. Διαφέρει δὲ τῶν τοιούτων τὸ τὰ ἡμίεργα εἰς τέλος ἔξεργάζεσθαι, τὸ ἔξενρόσκειν τι τῶν μὴ ηὐρημένων καὶ τὸ τὰ πεπλανημένα ἐπανορθοῦν, ἀπερ ὡς ἀληθῶς ἐπιστήμονος, νοῦ ἥδος κεκτημένου, ἔσχα εἶναι νομίζεται διὸ δὴ τοιάντας διατοιβὰς ἀσμένως ἄν δεξαίμενα.

Ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ «Σύμμεικτα» ἰδίω μέρει τοῦ «Πολέμωνος», καταχωρίζονται παντοῖαι εἰδήσεις, οἷαι αἱ περὶ μουσείων καὶ συλλογῶν, ἀνασκαφῶν καὶ τυχαίων ενδημάτων, ἐπὶ δὲ κοίσεις καὶ πορίσματα, καθ' ὅλου δὲ πᾶν ἀφορῶν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς ἀρχαιολογίας, μάλιστα δὲ τὴν προσαρμογὴν τῶν τάσεων αὐτῆς ταῖς τῶν νῦν χρόνων ἀνάγκαις.

ΤΟΙΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙΣ

1. Τὰ χειρόγραφα ἔστωσαν ενανάγνωστα.
2. Αἱ περιγραφαὶ σαφεῖς, λιταὶ καὶ βραχεῖαι.
3. Εἰκόνες καταχωριστέαι αἱ ἀπολύτως ἀπαραίτητοι.
4. Τὰ πορίσματα ἔστωσαν ἀβίαστα, ἡ δὲ πρὸς συναγωγὴν αὐτῶν μένθοδος εὐνυρινδῆς διακριτή.
5. Παραπομπαὶ σημειούσθωσαν αἱ ἀπαραίτητοι, φευκτέος δὲ βιβλιογραφικὸς φόρτος.
6. Παραπομπαὶ εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς, εἰς ἐπιγραφῶν ἐκδόσεις καὶ εἰς γνωστὰ περιοδικὰ ἡ ἄλλα συγγράμματα, βραχνγραφοῦνται δομοιμόρφως.
7. Τὰ ἐπιγραφικὰ σύμβολα ἀναγραπτέα καθ' ἐτιαῖον σύστημα.
8. Πᾶσα τυχὸν συμβολὴ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς πρὸς καταχώρισιν πραγματείας δηλοῦται δητῶς διὸ αἱ εὐχαριστίαι κ.τ.δ. περιττεύονται.
9. Οἱ τίτλοι τῶν συγγραφέων, ὡς ἐν ἑκάστῃ διατοιβῇ εὐδιάγνωστοι, παραλειπτέοι.
10. Διατοιβαὶ διδακτικαὶ, λόγοι, ὑπομνήματα, βιογραφίαι, γενδολογίαι, ἐγκώμια, βιβλιοκρισίαι, βιβλιογραφίαι, διαφημίσεις κ.τ.δ., ὡς ἀλλότρια τῶν ἐκτεθεισῶν τῆς ἀρχαιολογίας ἀρχῶν, δι' ὃν αὐτη εἰς ἐπιστήμην ἀνάγεται, οὐ καταχωρίζονται.